Svensson, I., Elmquist, H., Gustafsson, B., Hellberg, H., Imby, L. & Palmqvist, G. 1987. Catalogus Lepidopterorum Sueciae. Stockholm. (Naturhistoriska riksmuseet & Entomologiska föreningen).

Svensson, I. & Palmqvist, G. 1990. Förteckning över svenska fjärilsnamn. Stockholm. (Naturhistoriska riksmuseet & Entomologiska föreningen).

Nordiska nattflyn

Skou, P. 1991. *Nordens ugler. Håndbog over de danske, islandske og fennoskandiske Herminiidae og Noctuidae (Lepidoptera).* Danmarks Dyreliv, bind 5. 565 sid. Format 250x170 mm. 37 färgplanscher, 530 figurer och 469 utbredningskartor. ISBN 87-88757-26-9. Pris DKK 600:-. Boken kan beställas genom Apollo Books, Kirkeby Sand 19, Dk-5771 Stenstrup, Danmark. Abonnemang på Danmarks Dyreliv ger 15% rabatt.

Uppmuntrad av framgången med "Nordens målere" (mätarfjärilarna) presenterar Peder Skou nu en handbok om nordens nattflyn. För svenska förhållanden har standardverket "Svenska fjärilar", utgiven 1935-41, föråldrats och är numera mycket dyr och svår att komma över i antikvariaten. Därför har Gullanders "Nordens nattflyn" från 1971 länge varit den enda lättillgängliga handbok, som behandlat de svenska nattflyna. De kortfattade uppgifterna i denna om utbredning, förekomster och uppfattning om arter har snabbt blivit inaktuella, en följd av intensifierad insamlingsverksamhet och forskning. Under den senaste 20-årsperioden har t ex 18 för landet nya nattflyarter tillkommit, däribland flera s k systerarter. Dessutom har vissa spinnarfjärilar, tillhörande släktena trågspinnare, pilspinnare, båtspinnare och fotsläpare, nu systematiskt återförts till nattflyna. Kännedomen om många arters biologi och ekologi har ökat. Det har därför länge i Sverige och Norden saknats en modern nattflybok, som sammanfattar den nuvarande kunskapen.

"Nordens ugler" behandlar totalt 469 arter. Varje art presenteras med färgbilder och beskrivande text. För svårbestämda arter finns svartvita bilder, där de yttre karaktärerna pekas ut. Även en del genitaliebilder finns med. Därefter följer arternas förekomster i samtliga nordiska länder samt kommentarer, kompletterade med kartor där utbredningen prickats landskapsvis. Under rubriken Levested beskrivs arternas habitat, ibland också med bilder i svartvitt. Arternas flygtider anges också. Slutligen följer en kort beskrivning av biologin dvs larvernas levnadssätt, värdväxter och uppgifter om hur och var förpuppningen sker. De flesta arternas larver är dessutom avbildade i svartvitt. Biologiavsnittet avslutas med tips om hur imagines lättast insamlas t ex med ljus eller lockbetning.

Skou har ej behandlat följande av Wallengren, från mitten av 1800-talet anmälda arter: *Catocala electa* (Vieweg, 1790), *C. elocata* (Esper, 1788), *Acosmia caliginosa* (Hübner, 1813), *Xantholeuca croceago* (D & S, 1775), *Xanthia fulvago* (D & S, 1775) och *Hecatera dysodea* (D & S, 1775). Det kan väl vara riktigt att ej belasta boken med uppgifter om äldre fynd som tidigare ifrågasatts (jfr Catalogus Lepidopterorum Sueciae 1987). Däremot ställer jag mig mer tveksam till att inte presentera *Diachrysis tutti* (Kostrowicki, 1961), vilken uppfattning man nu än må ha om artens berättigande eller ej. I Sverige har arten accepterats. En presentation och diskussion av *D. chrysitis-tutti*-problematiken saknas därför. På tavla 5: 44, 45 har dock Skou varit framsynt och visar exemplar av *chrysitis* som stämmer väl med *tutti*. Skou har heller inte godkänt den från Norge beskrivna *Agrotis luehri* Mentzer & Moberg, 1987. I det stora standardverket Noctuidae Europaea vol 1 (1990) är dock arten upptagen. Min inställning är att en art ej skall utgå förrän en artikel publicerats, som visar oriktigheten av artbeskrivningen. Artförteckningen i övrigt är helt up to date. T o m de nyligen utredda artkomplexen *Noctua janthe - janthina* och *Euxoa tritici - crypta* är behandlade. För det besvärliga artparet *Diarsia rubi - florida* visas genitalieskillnader för första gången.

De mycket instruktiva och förstorade bilderna på vingarna i svartvitt är till mycket god hjälp vid identifieringen av svårbestämda arter. Men hos arterna *Autographa pulchrina* (fig. 74) och *A. buraetica* (fig. 76) är karaktärerna i viss mån relativa d v s metallfläcken, yttre tvärlinjen och w-

skuggningen i yttre mellanfältet varierar. Framvingarnas smalare form, den brungrå färgtonen och de grå tydligare vingfransarna hos *buraetica* verkar vara de mest hållbara karaktärerna. Vissa exemplar, särskilt från Norrland, torde nog ändå endast kunna bestämmas säkert genom genitalieundersökning.

Färgbilderna är av högsta klass med (som regel) fräscha fjärilar avbildade. När ett så stort arbete är nedlagt på att få fram representativa exemplar, borde också båda könen avbildas så långt det nu är möjligt. Så t ex avbildas tre hanar av *Agrotis cinerea* medan den könsdimorfa honan ej avbildas. Med färgbildernas hjälp torde nog de flesta bestämningar låta sig göras. Men de avbildade *Amphipoea crinanensis*, tavla 14: 30-33, och *A. oculea*, tavla 14: 34-37, kommer att vålla problem. Här ifrågasätts om inte några av exemplaren är felbestämda. Av de avbildade *A.oculea* tycker jag endast 14: 35 är helt typisk, 14: 36 ger intryck av att vara *A. fucosa*. Av de fjärilar som anges vara *A. crinanensis* tycker jag 14: 30 är mycket lik *A. oculea*. De exemplar som avbildats av *Amphipoea*-arterna är tyvärr inte kontrollerade genom genitalieundersökning. Men med hjälp av bokens genitaliebilder och artbeskrivande text skall läsaren ändå kunna klara ut bestämningarna av dessa svåra arter. På de övriga bilderna har endast ett fel hittats, nämligen *Noctua janthe* 32: 22, som anges vara en hane men är en hona.

Utbredningskartorna är utmärkta och ger snabbt en överblick av arternas nordiska utbredning. Med tanke på den enorma mängd utbredningsuppgifter som sammanställts är det förståeligt att det blivit enstaka fel på prickkartorna. Om man tar hänsyn till det som är publicerat t o m 1989 kan följande tilläggas: *Amphipyra perflua* Go, *Rusina ferruginea* Jä, *Oligia versicolor* Sm, *Mesapamea didyma* (= *secalella*) Sö och Vs, *Photedes pygmina* Ly, *Aporophyla lutulenta* Gä, *Hadena albimacula* Me, *Noctua fimbriata* Ån och Vb, *Spaelotis clandestina* (= *suecica*) Vs, *Xestia lorezi* (= *sajana*) Jä, *X. xanthographa* Ån och *Cerastis rubricosa* Hr. För *Sympistis heliophila* strykes pricken från Hr. Ytterligare några småfel: *Anartomima sedescens* skall vara *A. secedens*, *Polyobrya* skall vara *Poliobrya*, i stycket om utbredningen av *Euxoa vitta* i Sverige anges Förlösa ligga i Bl, vilket skall vara Sm. Den använda förkortningen för Dalarna borde vara Dr och inte Da (jfr Catalogus Lepidopterorum Sueciae).

Vad gäller bokens biotop-habitat-bilder är det väl så att många av dessa inte ger särskilt mycket information, men de fyller ändå sin plats och lättar upp textsidorna. Av utrymmesskäl har Skou valt att inte beskriva larverna utan dessa presenteras enbart med svartvita bilder. Det är synd på så fina bilder att de inte återges i färg men förståeligt av kostnadsskäl. De flesta larvbilderna kan ändå sägas vara till stor hjälp vid bestämning av flylarver, och de kan säkert inspirera fler att ägna sig åt utvecklingsbiologi och fotodokumentation av de olika utvecklingsstadierna.

Påpekas kan också att *Nycteola siculana* visst är funnen som imago i Sverige vid flera tillfällen. *Xestia sincera* är så vitt jag känner till endast tillfälligtvis funnen på lockbete. Uppgifterna om puppfynd av *Xestia gelida* i Sverige gäller *X. sincera*. Larven av *Poliobrya umovi* lever på lavar, ej på mossa såsom angivet. *Lamprotes c-aureum* förekommer liksom tidigare lokalt vid Stehag i Skåne, så även artens värdväxt.

Avslutningsvis vill jag gratulera Peder Skou till att återigen ha lyckats med att presentera ett så omfattande och faktaspäckat fjärilsverk som "Nordens ugler". De oundvikliga småfel, som denna recension belyst, förtar på intet sätt det gedigna helhetsintrycket. Boken kommer för lång tid framöver att vara det standardverk, som nordiska lepidopterologer i första hand använder. Boken kan varmt rekommenderas!

Göran Palmqvist